

MØLLEN

Udgivet af „Dansk Møllerforening“.

Protector: HANS KONGELIGE HØJHED PRINSGEMALEN

Nr. 3605

Juli-August 2011

127. årgang

Teknisk bistand Eftersyn Restaurering

Møllebygger John Jensen Aps

Sneglerup Møllevej 6-10 B · 4571 Grevinge
TLF. 59 31 55 81 · Fax 59 31 54 81 · Mobil 21 60 66 51
www.moellebygger.dk

Vi har arbejdet ved følgende møller:

Allinge Topfers Mühle, Peine • Aulum Mølle • Bregninge Mølle • Brobyværk Vandmølle • Brøndbyvester Mølle • Bundsbæk Vandmølle • Davinde Vindmølle • Dronningmølle • Dybbøl Mølle • Egeby Mølle • Egeskov Mølle • Elstrup Mølle • Eriksholm Vandmølle • Esrum Mølle • Fejø Mølle • Fez Marokko • Frøslev Stubmølle • Fuglevad Vindmølle • Fussingø Vandmølle • Gammelby Mølle • Gedesby Mølle • Grande Mühle • Grubbe Mølle • Gudhjem Mølle • Havnbjerg Mølle • Havnsø Mølle • Havno Mølle • Herlufille Mølle • Hjerritsdal Vandmølle • Hjerl Hede • Højer Mølle • Højsager Mølle • Hønsinge Mølle • Høring Mølle • Hørsholm Mølle • Høve Mølle • Jels Vindmølle • Jernløse Mølle • Kaleko Vandmølle • Karlstrup Stubmølle • Frilandsmuseet • Kildebrønde Mølle • Kirkemøllen Pedersker • Kisserup Mølle • Koldby Mølle • Kolmar Mühle • Kuremøllen • Lille Mølle • Den 6. Femmøller • Lindau Mühle • Ll. Heddinge Mølle • Lumby Mølle • Lumsås Mølle • Lundbæk Vandmølle • Lyngby Mølle • Maderup Mølle • Maglehoj Mølle • Majbølle Mølle • Mandø Mølle • Myrager Mølle • Måre Mølle • Nordre Mühle, Pelworm • Ny Mølle • Nübbenfeldt Mühle • Nybøl Mølle • Osdorfer Mühle • Pibe Mølle • Ramsløse Mølle • Reitbrooker Mühle • Ribe Ydermølle • Ringsted Vindmølle • Rudkøbing Bymølle • Rutsker Mølle • Rode Vejmølle • Rødkilde Vandmølle • Rørvig Mølle • Sillerup Mølle • Skenkelso Mølle • Skjern Vindmølle • Skovholm Mølle • Skovsgård Mølle • Skovsgårds Mølle Sj. • Slagelse Hagendrup Mølle • Slusegårds Mølle • Snejstrup Mølle • Solrød Mølle • Stenby Mølle • Stokmøllen i Østerklit • Strandvejsmøllen • Stubmøllen i Den gamle by • Stubmøllen i Holbæk • Svanemøllen • Sønderho Mølle • Søstermøllen Funabashi, Japan • Tikøb Mølle • Tipperup Mølle • Trente Mølle • Ubby Mølle • Uggerslev Mølle • Uhre Mølle • Ulbølle Mølle • Ulsted Mølle • Ulstrup Mølle • Valsemøllen, Åkirkeby • Vandmøllen i Den gamle By • Vang Vandmølle • Vejle Vindmølle • Vejstrup Vandmølle • Ventepose Vandmølle • Viby Mølle • Vibæk Mølle • Vindeby Mølle • Vodskov Mølle • Vøllerslev Mølle • Yderby Mølle • Øxnebjerg Mølle • Aabenraa Slotsmølle • Årdsdale Mølle • Åstrup Mølle

Uddannet i møllebyggerfirma grundlagt 1882

Rødkilde Vandmølle modtog i 1997 Europa Nostra Prisen

Møllen er medlemsblad for Dansk Møllerforening og udsendes seks gange om året i midten af månederne: januar, marts, maj, juli, september, november.

Dansk Møllerforening

Protektor: Hans Kongelige Højhed Prinsgemalen

Bestyrelse

Jens Søndergaard (formand),
Knudsvej 14, 4623 LI. Skensved
tlf. 5752 7262
E-mail: jensmsj@mail.dk

Søren Hansen, (næstformand)
Louisevej 5, Lumby, 5270 Odense
tlf. 6595 5847
E-mail: shh.louisevej@hansen.mail.dk

Per Gliese (sekretær),
Næstvedvej 241E, 4100 Ringsted,
tlf. 5761 8722
E-mail: pergliese@gmail.com

Kirsten Jervelund (kasserer)
Grubbe Mølle, Grubbemøllegården 2, 5600 Faaborg
Tlf. 6261 9108
E-mail: grubbemoelle@gmail.com

Susanne Jervelund
Grubbemøllegården 8A, 5600 Faaborg
tlf. 6264 1819
E-mail: jervelund@gmail.com

Peter Castberg
Tvedevej 10, Tybjerglille 4160 Herlufmagle
tlf. 5634 6677
E-mail: k_pcastberg@hotmail.com

Niels Christoffersen,
Lumsås Mølle, Oddenvej 188, Lumsås,
4500 Nykøbing Sj. Tlf: 5932 1644,
mail: lumbsaas@teliamail.dk

Tidsskriftet "Møllen"

Ansvarshavende Redaktør:
Susanne Jervelund

Redaktionsudvalget:

Per Gliese og Kirsten Jervelund

Abonnement og medlemskab:

Enhver mølleinteressert kan optages som medlem.
Årskontingent 350 kr.
Henvendelse til Kasserer Kirsten Jervelund
Grubbe Mølle, Grubbemøllegården 2, 5600 Faaborg,
Tlf. 6261 9108
E-mail: grubbemoelle@gmail.com
Jyske Bank, 5056 - 123709-5
SE nr.: 32697569
SWIFT-BIC: JYBKKK
IBAN. NR: DK4750 56000 1237095

Annoncer:

Henvendelse til redaktionen.
Annoncepriser pr. nummer ekskl. moms:
1/1 side: 900 kr. - 3/4 side: 650 kr.
1/2 side: 500 kr. - 1/4 side: 300 kr.
1/8 side: 200 kr.
+ evt. farvetillæg
websideannonce 500,- kr. /år-i forbindelse med
bladannonce 250,- kr. /år

Bestilling af ekstra blade.

Medlemmer/ møllelaug kan bestille ekstra numre af Møllen hos kassereren. Prisen er 200 kr/ år pr. ekstra "bladsæt".

Tryk: Trundholm Tryk
Oplag: 500

www.danskmollerforening.dk

Bladets indhold er ikke nødvendigvis udtryk for bestyrelsen/bladets holdning.

Deadline på indsendelse af stof til Møllen er den 20. i måneden forud for udgivelse

Fra formanden

Den tid hvor dagene bliver længere og længere er nu overstået - vi har passeret sommerens længste dag, så nu bliver dagene kortere. Vi har her i maj måned holdt vores årlige generalforsamling, denne gang på Falster, og her vil jeg sige en stor tak til dem, som virkelig har haft et stort arbejde med at få dette møde arrangeret. Også en stor tak til de møllelaug som åbnede deres møller for deltagerne ved årsmødet, da vi kom på besøg.

Efter årsmødet kom så Dansk Mølledag den 19. juni 2011, hvor også en hel del medlemmer og andre har været i gang med at tilrettelægge, trykke og udsende materialer til de deltagende møller. En stor tak for dette arbejde og en lige så stor tak til alle de møllelaug, foreninger m. fl. som passer disse møller, der var til stede ved møllerne på mølledagen. I det kommende år er der behov for at rette op på en lille misforståelse omkring deltagelse i Dansk Mølledag. De møller der ønsker at deltage og være med i den samlede markedsføring af dagen, skal aktivt give besked til mølledagsudvalget.

Det er IKKE sådan, at medlemmer af Dansk Møllerforening automatisk er med på "mølledagslisten". Det er et forhold vi vil give større opmærksomhed det kommende år. I begyndelsen af september får Danmark besøg af ca. 100 mølleentusiaster fra hele verden, til TIMS-symposiet 2011. Dansk Møllerforening håber at deltagerne får et godt indtryk af de danske møller og ønsker alle velkommen til Danmark. Jeg vil slutte af med at ønske en god sommer for foreningen og møllerne, og selv om dagene bliver kortere, vil jeg alligevel sige - fortsat god sommer.

Jens Søndergård

Indholdsfortegnelse

Fra formanden	91
Royalt besøg på Baunhøj Mølle.....	92
Dansk Møllerforenings 127. årsmøde på Højmølle kro	94
Dagbog fra årsmødet i møllerforeningen 27.-28.og 29 maj	100
Foreslag om udvidelse af fredning ved tre vandmøller	101
Krøjekransen på Grubbe Mølle.....	103
Så kom vingearmene op inden mølledagen.....	105
Den tapre møller	108
Nye vinger på Agersø Mølle	109
Fra Møllelaugene	111
Møllenoter.....	111
Mærkedage.....	113

Nye medlemmer

VI SIGER VELKOMMEN TIL:

Stig Erskov
Radsted
4990 Sakskøbing

Tommy Jensen
Vordingborg

Billederne på for- og bagside:

Forsidefoto:

Stubmøllen i Torkilstrup dannede rammen om søndagens møllebesøg ved Dansk Møllerforenings årsmøde på Lolland - Falster i maj 2011.

Foto: Susanne Jervelund

Bagsidefoto:

Møllen på Mandø deltog i Dansk Mølledag 2011. Møllen var åben fra 10 - 14 og havde regn først på dagen. Men som det ses på billedet klarede vejret op og de truende regnskyer danner en smuk baggrund til dette billede.

Foto: Peter Reinholz

*Baunhøj Mølle sejles på inden det fornemme besøg.
Foto: Baunhøj Møllelaug*

Royalt besøg på Baunhøj Mølle

Af: Johnny Edelgaard

På Baunhøj Mølle var vi blevet adviseret om at de kongelige ville besøge Norddjurs Kommune mandag d. 23. maj. Som afslutning på dagen, skulle vi fremvise vores mølle og kunsten som er udstillet i undermøllen.

På dagen mødte vi kl. 09.00, for at gøre møllen klar, så vingerne kunne dreje rundt, når Kongeskibet anløb havnen i Grenå kl. 10.00.

4 møllesvende var mødt, og startede med morgenkaffe, derefter gik vi så i gang med efterse alle roterende dele, samt få møllen smurt. Da det var overstået skulle vi have sat sejl, og krøjet møllen op i vinden.

Vi startede med alle 4 sejl, men måtte korte 2 sejl op, da vinden blæste op. Herefter kørte møllen fint resten af formiddagen. Formiddagen gik med oprydning, samt rengøring efter vi havde lavet mel, og skiftet omgangen. Et projekt der har tage en måned, da den blev skiftet på frivillig basis.

Ved middagstid begyndte det at blæse mere op, og vi måtte tage 2 sejl af og vindbrædder af.

Vi skulle være sikker på vi kunne

styre møllen når regentparret kom!

Kl. 13 mødte de hjælpere der skulle hjælpe til under dronningens besøg. Der blev skuret og vasket gulv. Brødet var blevet bagt af mel vi havde lavet i møllen. Kornet var fra en lokal landmand, som lavede brødkorn.

Vi holdt også en lille generalprøve på Birgits tale for at se om den kunne høres mens vingerne drejede.

Vi må jo nok sige at vi var heldige med vejret, for det blæste og solen var fremme hele dagen.

Herefter begyndte de møllesvende at komme, der skulle være i møllen mens dronningen var her.

Thorkil og Karsten skulle stå på hver sin side af vingerne, så ingen kom for tæt på. John skulle stå ved persen, så han kunne bremse vingerne hvis de skulle dreje for stærkt. Det var holdet på omgangen. Derudover havde jeg tildelt Frode en special opgave. Han skulle forklare prinsen om møllen og historien bag den. Vi var ikke sikre på, om prinsen havde tid til at gå op på broloftet, så der var taget nogle billeder fra møllen, som viste hvordan den virker.

Alle møllesvendene skulle være ens klædt, så vi fik skiftet tøj lige inden dronningen kom, så tøjet ikke blev beskidt.

Inden dronningen kom var bombhundene på besøg. Det var spændende at se hvordan de arbejdede. Først gennemsøgte de undermøllen. Derefter broloftet og omgangen.

Der blev gemt noget efter at de havde gennemsøgt møllen. For hvis hundene aldrig fandt noget ville det blive for kedeligt. Når de fandt noget så skulle de sætte sig ned og give hals og vente på føreren.

Da bombhundene var færdige, kom pressen og gjorde sig klar. De ville stå på vores omgang og filme og tage billeder. Her kom Karsten

*"Krone 1" ankommer til Baunhøj Mølle i Grenå.
Foto: Baunhøj Møllelaug*

ind i billedet, han skulle holde øje med at de overholdt vores sikkerhedsregler.

Så kom endelig øjeblikket vi havde ventet på hele dagen.

Dronningens besøg. Majestæten ankom i Krone 1 lidt senere end planlagt.

Dronningen blev budt velkommen af Birgit Purup fra møllelauget, og ført op på broloftet, hvor Birgit fortalte lidt om møllen og vores hjælpere. Dronningen spurgte til melet og jeg forklarede så godt jeg kunne. Det var underligt at stå der ved siden af dronningen og talte med hende.

Man er jo kun vandt til at se Dronningen på tv.

Jeg viste også vores sigte, og forklarede hvordan den virkede.

Efter at have set det, skulle Dronningen ud på omgangen og nyde udsigten ud over byen og havnen.

Den store menneskeskare omkring møllen, tog billeder og hyldede dronningen mens hun stod og spejdede ud

Hendes Majestæt Dronningen får forklaret møllens funktioner.

Foto: Baunhøj Møllelaug

over Kattegat. Da det var overstået var der lidt brød og foie gras samt vin nede i udstillingen.

Efter at have fået lidt til ganen, tog de af sted igen.

Så kunne vi rulle sejlene ind igen og lukke møllen ned.

Derefter kunne vi ånde lettet op, og tage en kold øl. Mens vi snakkede om besøget.

Leveringsdygtige i træ af høj kvalitet til blandt andet byggeri, møller, skibs- og bådbygning, og havnebyggeri. Opskæring af stammer i ønskede kvalitet og dimensioner, i længder op til 25,5 meter.

Vores speciale er træ og tømmer hvor der stilles specifikke krav til trækvalitet og besavning, f.eks. svært tømmer i specielle dimensioner.

Savværket har mere en 75 års erfaring og vi kan også tilbyde os som sparringspartner til såvel rådgivere, projekterende og udførende og er til rådighed med tekniske informationer og vejledning.

Foto: Baunehøj Mølle i Grenaa.

Følgende til møllen er leveret af Hans Larsens Savværk & Trælast: Egetræs tagspån, møllevinger i lærk samt lærkestolper til rundgang og de bærende konstruktioner.

Hans Larsens Savværk & Trælast A/S

Grundlagt 1931

Lillevang 3, 3650 Ølstykke

Tlf. 47 17 83 03 • Fax 47 17 64 24

E-mail: post@savvaerket.dk • www.savvaerket.dk

*Gruppefoto af alle deltagere ved Dansk Møllerforenings årsmøde 2011. Her forevige foran Stouby Mølle.
Foto: Chaufføren*

Dansk Møllerforenings 127. årsmøde på Højmølle Kro 27. - 29. maj 2011

Af: Per Gliese

Motel Højmølle Kro og Hotel Falster, dannede i år rammerne om årsmødet i Dansk Møllerforening. Det 127. af slagsen og med lige knap 40 deltagere. Fredagen startede med bestyrelsesmøde hvorefter de ankomne gæster blev indkvarteret. Også dette årsmøde bød på både nye deltagere og kendte ansigter fra tidligere år.

Efter aftensmaden gik generalforsamlingen i gang, hvor foreningens formand Jens Søndergaard bød forsamlingen velkommen. Møller Jørgen Hansen blev foreslået som dirigent hvilket forsamlingen godkendte. Formanden gik herefter over til sin beretning (trykt andetsteds i bladet) hvorefter programmet bød på fremlæggelse af regn-

skab og fastsættelse af kontingent, ved kasserer Kirsten Jervelund. Regnskabet blev godkendt af forsamlingen. Kontingentet blev foreslået hævet til kr. 400,00 pr. år fra 1. januar 2012, grundet de meget høje portostigninger og forhøjede priser på papir hos foreningens trykkeri i Vig. Forhøjelsen blev godkendt af forsamlingen.

Herefter var der valg til bestyrelsen, som startede med en præsentation af hvert enkelt medlem. På valg var Jens Søndergaard, Søren H. Hansen og Susanne Jervelund. Alle modtog genvalg og blev valgt.

Næste punkt var valg af suppleanter til bestyrelsen. På valg var Jørgen Brøndlund Nielsen og Hans Gert Jacobsen. Hans Gert Jacobsen

modtog ikke genvalg. Simon Greve - Lindelse Mølle blev foreslået af bestyrelsen som suppleant, og blev valgt.

Foreningens revisor Otto Rasmussen var på valg, men ønskede ikke genvalg. Niels Erik Bølling - Højsager Mølle blev foreslået af bestyrelsen til denne post, og blev valgt.

Under punkt seks (Behandling af indkomne forslag) var der indkommet et forslag fra Niels Erik Bølling - Højsager Mølle ang. forsikring af møller.

Niels Erik Bølling startede med at fortælle et eksempel fra møllen i Højsager hvor han selv er tilknyttet. Møllen er kommunalt ejet og forsikringen af møllen i Højsager er meget høj. 160.000 kr. pr. år be-

taler man i forsikring. Til sammenligning nævnede Niels Erik Bølling Karlebo Mølle, som ligger i samme kommune, her betales kun kr. 4.000,00 om året i præmie. Det skal dog retfærdigvis nævnes at disse to møller ikke er forsikrede i samme selskab. Til dette punkt kom der flere kommentarer fra forsamlingen, Skamstrup og Bagenbjerg Møller var nogle af dem. Bestyrelsen vil på Niels Erik Bøllings opfordring, nedsætte et lille udvalg, som arbejder videre med problemstillingen om de høje forsikringspræmier af vore møller.

Punktet eventuelt havde ingen indlæg, så herefter sluttede formanden generalforsamlingen med at takke for god ro og orden.

Formandens Beretning

På Dansk Møllerforenings vegne vil jeg gerne byde jer alle rigtig hjertelig her til Højmølle Kro på Nordfalter. Jeg håber vi må få et par gode dage her på Sydhavsøerne. En særlig velkomst skal der lyde til vores æresmedlemmer, Otto Rasmussen, Verner Nielsen og Jørgen Hansen. Jeg vil også her sende en hilsen til vores 4. æresmedlem Paula Løndal Nielsen, som jeg dog ikke har hørt noget fra.

Medlemsstatus:

Sidste år oplyste vi om at der var en hel del medlemmer der ikke

Formand for Vindeby Møllelaug Lars Renner Mortensen, åbner besøget på møllen i Vindeby.

Foto: Per Gliese

betalte kontingent, men som dog modtog vores blad. Jeg forklarede også hvordan sådan noget kunne ske, men det er nu en saga blot. Vores kasserer Kirsten Jervelund har gjort et kæmpearbejde for at få vores medlemsliste a'jourført. Det er nu lykkedes hvilket også kan ses af regnskabet. Her kan man se at kontingentindtægten er steget med ca. 40.000 kr.

Vi har i foreningen i dag 412 medlemmer i alt, som består af enkeltpersoner, møllelaug, foreninger,

museer og andre. Vi har i årets løb haft en tilgang på 15 nye medlemmer, som jeg gerne her vil ønske hjertelig velkommen i foreningen.

Årsmødet 2010:

Sidste år holdt vi årsmøde i Haderslev, hvor vi boede på Haderslev Vandrehjem, som var et flot sted lige ned til Haderslem Dam.

Vi havde ligesom i år vores generalforsamling fredag aften, for så at have mere tid til vores mølletur om lørdagen.

Her havde vi en dejlig mølletur rundt i Sønderjylland, hvor første stop var ved Sillerup Mølle, som med drejende vinger hilste os velkommen. Herefter gik turen videre til Damgård Mølle, hvor vi til frokost fik den sønderjyske ret boghvedegrød. Næste stop var Slotsvandmøllen eller Brundlund Mølle i Aabenraa, og derefter Højer Sluse og Højer Mølle. Turen sluttede ved Ballum Pumpemøller, hvorefter vi kørte tilbage til Haderslev Vandrehjem.

Om aftenen lørdag var der så festmiddag, og efter morgenmaden søndag skiltes vi for at tage hjem efter et par gode dage i Sønderjylland.

Bestyrelsesmøder:

Vi har siden sidste årsmøde holdt 3 bestyrelsesmøder som vi har gjort gennem flere år. Mødet i november og mødet i marts måned holdt vi på

TADRE MØLLE

Tadre Mølle drives i dag som 1800-tals møllegårdsmuseum og naturcenter under Roskilde Museum med fokus på Elverdamsdalens spændende kulturmiljøer (masser af møllehistorie, Sjællands største kilder og herregården Aastrup i nærområdet). På møllegården kan man bl.a.

- x se udstillingen "Elverdamsdalen og møllerne" og opleve 1800-tals møllen i funktion
- x nyde lægeplantehaven og kålgården og vandre ad de smukt anlagte trampestier
- x bestille en omvisning med fortælling om dalen og demonstration af vandmøllen
- x bestille undervisning med temaer bl.a. omkring 1800-tals gården og vandenergi
- x overnatte på naturlejrpladsen (større grupper skal forudbestille)
- x forfriske sig med kaffe og kage m.m. i møllecaféen (større grupper skal forudbestille)

Åbningstider 2011: 21. - 25. april, påskeåbent. 1/5 - 30/6: Lørdage, søn,- og helligdage.

1/7 - 31/7: Alle dage. 1/8 - 31/10: Lørdage og søndage, samt 17. - 21/10 (efterårsferie):

Alle dage. Åbningstider på alle åbningsdage: 11 - 16. Entrépriser: 25 kr., gruppebillet fra 10 pers., samt pensionister og uddannelsessøgende 15 kr. Unge under 18 år gratis.

Læs mere om møllens historie, undervisningstemaer, særarrangementer, aktuelt nyt, priser, mølleforening m.m. på www.roskildemuseum.dk

Tadre Møllevej 23, 4330 Hvalsø. Tlf. : 59194001 / 40356187. tadre@lejre.dk

*Johnny Edelgaard fra Baunhøj Mølle (til venstre) får vist hvordan der krøjes på Vindeby Mølle.
Foto: Per Gliese*

*Vindeby mølles fine hejseværk med gaffelhjulet. Her fornemmes virkelig hvor høj møllen er.
Foto: Per Gliese*

*Kappel Mølle med fuld udsejling.
Foto: Susanne Jervelund*

Lumby Mølle, som er så nogenlunde midt i landet. Det sidste møde har vi holdt her i dag.

På mødet i november blev TIMS møde i september 2011 drøftet. Mødet i TIMS er fra den 28. august til den 14. september 2011, og vi har lovet at tage os af deltagerne en dag i perioden.

Vi drøftede tillige hjemmeside og bevaringen af danske vand- og vindmøller.

På mødet her i marts 2011 drøftede vi naturligvis årsmødet her, og alle de ting der skal bringes på plads så vi kan få et godt årsmøde. Derudover blev Dansk Mølledag drøftet som jo er den 19. juni.

Der blev tillige en lang debat om hæftet fra Kulturarvsstyrelsen som man har kaldt "Vandkraftens Kulturarv". Det er dog en hel fejl benævnelse, for vandkraftens kulturarv er vandmøllernes plads i kulturarven, men her taler man kun om vandplanlægningen, og en hel del ændringer med fisketrapper, fiskestryg og omlægning af åløb. Alt sammen noget der fratager vandmøllerne den sidste rest af vand, så de ikke længere kan fungere.

Vi har prøvet at råbe ministrene for de omtalte områder op, men

ingen vil tale med os før efter et kommende valg. Det må vi så bøje os for, men så kan de også regne med, at vi vil være der så snart de nye er tiltrådt, og så kommer de til at komme med en forklaring på, hvorfor de vil tage vandet fra vore vandmøller.

Dansk Mølledag:

Dette er et arrangement sammen med Møllepuljen, og jeg vil her bringe en stor tak til alle dem, der har været i gang i lang tid for at denne dag kan blive en god dag for møllerne.

Vores Sponsorer er i år Møllerens Fond, Augustinus Fonden, Phoenix Paint og Mads Clausens Fond, Danfoss. Uden disse sponsorer kunne vi slet ikke holde Dansk Mølledag, derfor skal der her lyde en stor tak til dem alle.

Tur til Holland.

Endelig lykkedes det i året 2010 at få lavet en tur til Holland, og efter hvad jeg har hørt, var det en god tur med mange gode oplevelser. Jeg vil gerne her sige en stor tak til alle som har været med til at arrangere denne tur.

Jeg havde også glædet mig til tu-

ren, men måtte i stedet en tur på sygehuset med en sprængt blindtarm. Det var ikke særlig spændende, men jeg formoder at foreningen igen arrangerer en tur et eller andet sted hen, og så må jeg se at komme med der.

Dette er et kort resume over de forskellige ting bestyrelsen har arbejdet med siden vi sidst var samlet i Haderslev.

Lørdag - Mølleturen

Efter et solidt morgenmåltid var vi klar til lørdagens mølletur rundt til forskellige møller på Lolland - Falster.

Langs motorvejen på vej til Vindeby Mølle fik vi fra bussen et glimt af Majbølle Mølle som nu står uden vinger og vingeaksel efter skaderne ved orkanen 8. februar i år. En større reparation til omkring kr. 900.000 venter forude, før møllen bliver køreklar igen.

Turen til Vindeby Mølle gik over Maribo til Birket af den smukke Marguritrute forbi Knuthenborg Safari Park langs vandet ved Lindholm Dyb. Vejrprofeterne havde lovet regn og blæst på dagen. Blæsten var ikke helt kraftig og stabil, til gengæld blev regnen væk det

Formand for Kappel møllelaug Holger Villadsen, forklarer om krøjning af møllen.

Foto: Per Gliese

Fotostop ved Østofte Mølle, tæt på Maribo.

Foto: Susanne Jervelund

Gaffelhjulet på stubmøllen i Kappel. Her er gafflerne udført i træ i stedet for jern.

Foto: Per Gliese

meste af dagen. Vindeby Møllelaug var ellers i gang med påsejling da vi kom og vi fik set vingerne dreje tre omgange på de to sejl - herefter kneb det med vinden. Forsamlingen blev straks ført ind i det gamle kornmagasin hvor bl.a. formand Lars Renner Mortensen fortalte om mølles historie, restaurering og hvordan driften af møllen foregår i møllelauget. Vindeby Møllelaug overtog møllen i 1986, eller rettere det der var tilbage af den. Det var så galt at nogle mente at to dunke petroleum og en tændstik var løsningen! Så galt gik det heldigvis ikke, og det kan man kun glæde sig over med det flotte resultat vi så i dag.

Møllen er meget velholdt og har mange spændende detaljer. Desværre var der ikke vind nok til at møllens kværn var sat i gang, men vi fik set de mange detaljer og samtidig smagt på forskellige smagsprøver af hjemmelavet snaps og gode oste fra det nærliggende Knuthenlund Gods. I mejeriet på Knuthenlund laves håndlavede oste af fåre- og gedemælk fra egen besætning af fritgående økologiske malkefår og -geder. Ostene har vundet adskillige nationale og internationale medaljer - senest guldmedalje ved

en international ostebedømmelse i Rom, Italien.

Nu gik turen fra den meget store hollandske mølle i Vindeby til en lidt mindre stubmølle i byen Kappel syd for Nakskov. Turen dertil tager normalt ca. 25 min, men en lille

”smuttur” på de små veje gjorde at vi kom til møllen ca. 25 min senere end forventet. Efter formand Holger Villadsens fine fortælling om møllen her, var der smagsprøver på øl fra Krenkerup Gods ved Sakskøbing, som fik eget bryggeri i 2007.

Stubmøllen fra Fejø, ses her under opbygning på sin nye plads i museet i Maribo. (Foto indsat) er museets energiske fortæller Leif Nielsen alias ”Salle”.

Foto: Per Gliese

Formanden for Stouby møllelaug Jens Hvolbæk, modtager og fortæller om møllelaugets arbejde.

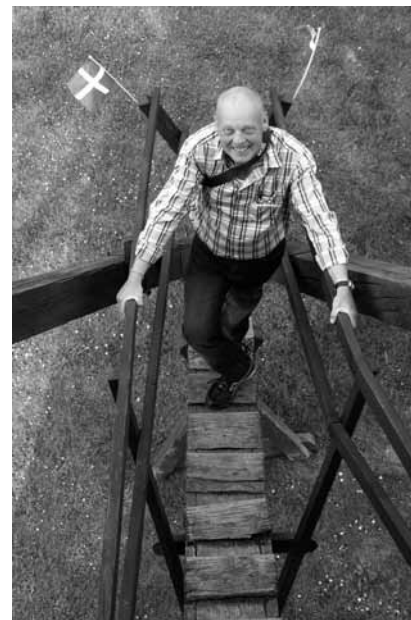
Foto: Per Gliese

Alle fire sejl var sat da vi ankom, men vi fik kun få omdrejninger at se. Vinden drillede også her. Møllens skallekværn var nyligt istandsat og så flot ud, men manglede de sidste detaljer før den var funktionsdygtig. Mange af deltagerne bemærkede de fine hejseværker og specielt deres gaffelhjul, som er meget brugt på stubmøllerne, men vi så det også på den hollandske mølle i Vindeby.

Efter en sidste smagsprøve af det gode øl, gik turen mod Nakskov hvor vi skulle spise en lækker frokost på Restaurant "Fjorden" der med sin smukke beliggenhed tæt på Nakskov fjord, var dømt til en succes på forhånd. Vi blev da heller ikke skuffet, maden og betjeningen på stedet, kan varmt anbefales. Efter gode sild, lune retter og kolde snapse, gik turen nu videre mod et lille fotostop ved stubmøllen i Østoft. Da vi var lidt bagud i tidsplanen blev det kun til et stop på fem minutter. Men nok til et hurtigt kig og enkelte billeder.

Efter et kvarters kørsel nåede vi næste punkt på programmet: Maribo Frilandsmuseum hvor vi skulle se hvor langt møllebygger Michael Jensen var nået med genopsætning-

gen af stubmøllen fra Fejø. Den har stået på museet siden det åbnede i 1927. Inden møllen blev skilt ad og nedtaget stod den mellem en del andre museumsbygninger. Nu er den flyttet ud på et åbent areal så den får mere vind, da det er planen at møllen skal male mel for museets gæster. Møllen blev flyttet fra Fejø i 1924 og ved genopsætningen på museet efterfølgende, kostede det den formidable sum af 450 kr. at få møllen opført. I dag er prisen fem millioner kr. for nedtagning, restaurering og genopsætning. Hele beløbet er bevilget af A. P. Møller og Hustru Chastine Mc-Kinney Møllers Fond til almene Formål. En af museets ansatte, Leif Nielsen, blandt de lokale kaldt for "Salle", var på stedet for at fortælle os om forløbet med møllens restaurering og opsætning. Han var en rigtig god fortæller og tog os gennem hele museet, fra møllens tidligere plads til den nuværende. Fundamentet, krydsfoden, stubben, det meste af møllens skelet og svans, var på plads ved vort besøg. Leif Nielsen fortalte også om det gode samarbejde de havde med møllebygger Michael Jensen og det in-

Så klarede jeg endnu en trappe på en stubmølle, men denne er jo heller ikke så stejl som trapperne i Holland.

Foto: Peter Reinholz

teressante i at de besøgende kunne følge arbejdet med opsætningen af møllen på stedet. Møllen forventes genindviet på museets Håndværkerdag den 11. september 2011. Herefter var der kaffe og kringle i Restaurant "Bangs Have" med flot udsigt over Maribo - søerne.

Turen gik nu til Falster gennem Nykøbing by, mod syd til Stouby Mølle ved Væggerløse. Stouby Mølle er en af landets mest interessante stubmøller. Den eneste i landet med stjernehjul. Formanden for møllelauget, Jens Hvolbæk modtog os sammen med en masse entusiastiske medlemmer af Stouby Møllelaug. Møllen havde i anden anledning været åben det meste af dagen, så vi var rosinen i pølseen den af mange besøgende. Møllebygger Jens Jørgensen, Fakse Ladeplads var også på besøg, så en del af deltagerne fik hilst på ham. Jens Hvolbæk fortalte kort om møllen og egnens historie samt møllelaugets virke, inden vi gik op i møllen og den tilhørende møllebod. Vinden var her sidst på eftermiddagen blevet noget svagere, så trods flere forsøg på at skubbe møllevingerne i gang, lykkedes det ikke. Møllens

*Et kig indvendig i Stouby Mølle.
Foto: Per Gliese*

*Ejegod Mølle var også med som
fotostop.
Foto: Susanne Jervelund*

*Repræsentanter fra Højsager Mølle
og Frilandsmuseets møllelaug,
får sig en snak i krostuen.
Foto: Per Gliese*

specielle gangtøj blev ivrigt fotograferet, inden alle deltagere blev stillet op foran møllen til et afsluttende gruppefoto. Vores chauffør tilbød venligt at tage billedet, så alle deltagerne kom med.

Turen gik nu mod Højhmølle Kro med et lille fotostop inde i Nykøbing by, hvor Ejegod Mølle står. Møllen er flot restaureret udvendig, mens det indvendige ikke er helt færdig. En spændende og lærerig eftermiddag hvor stemningen var god hele vejen, var nu ved at være slut. Vi nåede Højhmølle Kro rettidigt, så der var plads til et velfortjent hvil og et forfriskende bad, inden spisningen på kroen om aftenen.

Det som normalt kaldes for fest-aftenen startede kl. 19.30 og de fleste af deltagerne var da også som vanligt i festtøjet. Aftenen bød på festlige møllesange, den velkendte monolog om "Sølvbrudeparret" af Henrik H. Lund, fortolket på bedste hvis af formand Jens Søndergaard, samt en lille konkurrence hvor to af aftenens deltagere gik rundt mellem bordene og spejdede på de øvrige deltagere. Det hele viste sig at gå ud på at finde den mandlige deltager som var ikklædt det mest

specielle/kønne slips, denne aften. Et friskt nyt pust og en glad vinder. Efter kaffen med hjemmebagt kage, var der hyggelig møllesnak, inden sengetid.

Søndag

Efter morgenkaffen var der almindeligt opbrud og dem som ikke samledes om fælleskørsel til Torkilstrup Mølle, sagde nu pænt farvel og tak for denne gang. Formand Willads Andersen havde indvilget i at åbne møllen denne søndag formiddag, så dem som havde tid og lyst fik mulighed for endnu et kig på en af egnens mange stubmøller. Torkilstrup Mølle er opført omkring 1650 og ombygget 1743. Willads Andersen gav en kort information om møllens historie og drift og fortalte bl.a. at møllen blev reddet fra ophugning omkring år 1950 af tre lokale beboere, heraf en skolelærer og en snedker. Møllen er i dag kommunalt ejet og officielt åben 3 gange om året. Møllen er gennemgående meget velholdt. Indvendig findes mange spændende detaljer og tiltag til møllens drift, som ikke ses lignende i andre af egnens stubmøller. En møller ved navn Hans Morten-

*Hyggesnak omkring bordet inden
maden.
Foto: Per Gliese*

*Årsmødet byder på hyggeligt samvær
blandt møllelaug, og møllefolk fra
hele landet.
Foto: Per Gliese*

sen overtog møllen i 1726 og drev den i 44 år. Denne Hans Mortensen var lidt af en romantisk sjæl. I en bjælke inde i møllen, har han skåret ”17 HMSM (hjerter) AMPD 43”. AMPD står for: Anna Margrethe Pedersdatter, som Hans Mortensen giftede sig med i 1730. De må have været glade for hinanden, da han har skåret et hjerte mellem deres navne. Besøget på møllen her var afgjort en spændende afslutning på årsmødet 2011.

Vi ses på Djursland til årsmødet i 2012 - vel mødt!

*Formand Jens Søndergaard læser svaret på vores hilsen til Prinsgemalen.
Foto: Per Gliese*

*Formanden for møllelauget i Torkilstrup Willads Andersen, modtog os ved møllen søndag formiddag.
Foto: Per Gliese*

Dagbog fra årsmøde i møllerforeningen 27.- 28.- 29. maj 2011

Af: Gitte Husballe - Skamstrup Møllelaug

27. maj: Kører fra mit arbejde i Høje Taastrup 2 timer og 15 min før vi skal være på Falster. Der er masser af tid. Jeg kan jo holde ind på en motorvejs kiosk og få en kop kaffe. ”Trafikmelding: der er sket et uheld på Køge Bugt motorvejen. Der er meget lang kø.” Farvel kaffe. Kl. 16.48 ruller jeg ind på P-plads ved Højmølle Kro ved Eskilstrup. 12 min. før mødetid. Der sidder allerede en hel flok, mest mennesker der er noget ældre end mig i krostuen, og drikker kaffe. Jeg skynder mig at få nøglen til mit værelse, og få min bagage låst ind. Det er så sidste gang i denne weekend, at jeg vil skynde mig. Jeg regner med at møde en hel masse mennesker som jeg måske har mødt på møllen, men som jeg ikke kan sætte navne på. Der er da også nogle få som jeg kan huske at have set. Nå men vi er her jo alle sammen for at snakke mølle, og udveksle erfaringer, så det gælder jo bare om at komme i gang. Ved hånderunden er der en del der ved hvem jeg er, og jeg føler mig meget velkommen. Og jeg nåede en kop kaffe.

Generalforsamlingen er som sådan én nu er, når alt kører på skinner. Den er hurtigt overstået. Der er lidt snak om forsikringer, som er ét rod ude i landet. Der er lige så mange dækninger, priser og selskaber som der er møller. Så er der kaffe, og øl/vand ind til kromutter beder os gå ned i sofastuen ved vores værelser. Hun skal lukke af. En gruppe på 10-12 stykker sætter sig der, og snakken går lystigt. Første dags indtryk: jeg er nok én af de yngste deltagere, men når man er sammen med ligesindede er aldersforskelle uden betydning. Glæder mig til i morgen. Godnat.

28. maj. Så er en stor del af dagen gået, og vi har set 6 møller. Deraf to som vi blot holdt ind ved og tog billeder af. Det er på den ene side spændende, at se hvordan andre møller har løst forskellige problemer. På den anden side, så er det lidt kedeligt, fordi vi jo kender alle tandhjulene. Når man står en flok på 36 personer enten uden for, eller på relativt lille plads i et tilstødende lokale, er det begrænset hvor mange informationer man når at få. Jeg tænker at det ville være mere givtigt at give laugene nogle

spørgsmål på forhånd. Spørgsmål om hvordan de løser praktiske problemer, og om erfaringer med dit og dat. Jeg kan godt tænke mig, at man skærer besøgene ned til den halve dag, og bruger resten af dagen på vidensdeling i et mødelokale. Det har været en rigtig hyggelig tur. Der er snakket meget rundt omkring. Alle er gode til at sætte sig forskellige steder, så man når at snakke med forskellige mennesker. Bussen fik et lille minde med hjem fra det ene stop. På frilandsmuseet i Maribo så og hørte vi om den pågående genrejsning af en stubmølle. Rundt om os svirrede milliarder af et eller andet insekt. Det lignede myg, men de stak ikke. De sad tæt på vores tøj, så vi fik dem med ind i bussen. Da vi to stop senere steg af her ved kroen, sad insekterne sløve i bussens vinduer. Sidste del af køreturen blev bl. a. brugt til via bussens mikrofon at udveksle erfaring med maling med linolietjære, samt sidste nyt om mulighed for at sælge mel. (derom mere i et senere nummer af Møllen). Nu er vi tilbage på kroen, og slapper af inden aftenens middag.

29. maj. Det var en rigtig hyggelig aften i går. Middag med vin, og

masser af snak. Kirsten havde sørget for nogle sange. Hun havde også sat mig på en opgave med at vurdere slips, og udnævne det vi bedst kunne lide. Det var lidt svært, fordi ikke alle mænd havde slips på, og af dem der havde, var mange af dem møllerforeningens. Vi fandt dog et. Per Gliese havde godt nok også et mølleslips, men et helt andet et -

med en fin lille mølle på. Det kårede vi som vinder. Skør men sjov ide. Til næste år ved jeg, at Kirsten har en anden ide. Også i aftes endte vi i sofastuen ved værelserne. Hyggeligt. Jeg tror vi brød op omkring kl. 01-01.30.

Vi har lige spist morgenmad. I løbet af en times tid kom alle vist op, samtidig med at andre begyndte at

køre hjem. Der er mulighed for at køre ud til endnu en mølle, men jeg tror at jeg skal hjem til familien nu. Det har været nogle hyggelige dage, med masser af snak, informationer, møller, erfaringer. Jeg får både noget info og en oplevelse med hjem. Til næste år er det nok en anden fra bestyrelsen der får den oplevelse.

Forslag om udvidelse af fredning ved tre vandmøller

Af: Susanne Jervelund

Kulturarvsstyrelsen, ved Det Særlige Fredningsnævn har på mødet den 14. april 2011 besluttet at udvide bygningsfredningen ved tre vandmøller og dermed sende tre nye fredningsforslag i høring. Det drejer sig om Bundsbæk Mølle, Ringkøbing-Skjern Kommune, Tørning Mølle i Haderslev Kommune og Krengerup Mølle i Assens Kommune.

En udvidelse af fredningen skal sikre vandmøllernes fortsatte funktion som vandmøller og bidrage til oplevelsen af det samlede kulturmiljø.

Bundsbæk Mølle, Ringkøbing-Skjern Kommune

Bundsbæk Vandmølle opført 1843, i dag en afdeling af Ringkøbing-Skjern Museum. Det Særlige Bygningssyn har indstillet, at bygningsfredningen på ejendommen Bundsbæk Mølle bliver udvidet. Bygningssynet finder, ”at mølledæmning, mølledam, møllesluse med stemmeværk og malekarm, bagløb med stensætninger indtil sammenløb med friløbet mod syd, frisluse med stemmeværk, turbine og fisketrappe, friløb indtil sammenløb med bagløbet samt markstensbelægninger foran og bag stuehus og møllebygning på Bundsbæk Mølle, Ringkøbing-Skjern Kommune, har de kulturhistoriske værdier, der kan begrunde en udvidelse af fredningen hermed. Samtidig finder Bygnings-

synet, at den eksisterende fredning af vandmøllen (1843) bør præciseres til også at omfatte vandhjulet og alt nagelfast mølleinventar. Bundsbæk Mølle med stuehus og rekonstruerede avlsbygninger indgår som en vigtig og integreret del i det karakteristiske vestjyske kulturlandskab ved Bjørnemose og Dejbjerg Plantage. Møllen udgør samtidig et fikspunkt i naturparkens stisystem.

Bundsbæk Mølle er en af Vestjyllands meget få fungerende vandmøller. Den er vidnesbyrd om en traditionel kornmølle, oprindelig fæstemølle med en flere hundrede år lang historie, hvor ejeren i begyndelsen af 1900-tallet forstod at udnytte vand og vandkraft på nye måder: til engvanding, fremstilling af benmel og elproduktion.

Møllen og dens omgivelser udgør tilsammen en velbevaret helhed, der formidles på forbilledlig vis af museet. Stuehus og møllebygning står som et markant og velbevaret eksempel på vestjysk byggeskik i 1800-tallet, grundmuret og med stråtag.

De bærende fredningsværdier på den allerede fredede vandmølle omfatter især vandhjulet med alle ud- og indvendige mølledele. Dertil kommer stuehusets og møllebygningens ydre, herunder vinduer, døre og murankre, de halvvalmede stråtage med en enkelt tagskægskvist i stuehusets sydside samt de to skorstene.

Tørning Mølle mellem Haderslev og Vojens

Det Særlige Bygningssyn har indstillet, at bygningsfredningen på ejendommen Tørning Mølle i Haderslev Kommune, bliver udvidet. Den eksisterende fredning omfatter Tørning Mølle. Hovedbygningen (midten af 1700-tallet, ombygget ved midten af 1800-tallet). Herredsfogedens Hus (antagelig begyndelsen af 1700-tallet), den søndre staldlænge (slutningen af 1700-tallet) og selve vandmøllen (1907), fredet i 1980. Bygningssynet finder, at ”møllebroen med stemmeværk og sluse, bagløbet til terrænspring, pionerbroen med stemmeværk, piller og rækværk, friløbet, mølledammen samt brolægningen på vejen ved og foran møllen og på gårdspladsen ved Tørning Mølle, Haderslev Kommune, har de arkitekturhistoriske og kulturhistoriske værdier, der kan begrunde en udvidelse af fredningen. Samtidig præciserer Bygningssynet, at den eksisterende fredning også omfatter de to turbinehuse samt det indvendige møllerelaterede inventar, herunder turbiner. En udvidelse af fredningen skal sikre, at Tørning Mølle fortsat skal kunne opleves som industrivandmølle og således bidrage til oplevelsen af det samlede møllemiljø. Tørning Mølle ligger i den dybe Haderslev Tunneldal og fortæller med sin markante bygningskrop om vandkraften som en bærende

miljømæssig værdi. Efter branden i 1907 blev Tørning Mølle genopført året efter som industrimølle. Det vil sige på et tidspunkt, hvor vurderingen var, at vandkraften kunne konkurrere med dampkraften. Funktionen som kornmølle var af betydning for et stort opland, således fortælles det, at der blev kørt med hesteforspand ud med mel til alle bagere i Sønderjylland. En stor industrimølle som Tørning er led i en vigtig fortælling om industriel udvikling i en tid, hvor dampmøller oprettes i alle provinsbyer. Tørning Mølle er en markant repræsentant for sin tids store, industrielle møllebygninger. Bygningen fremstår monolitisk, som den tårner sig op over tunneldalen. Medens de tre sider ganske nøgternt markerer industri, er facadens fremtræden med den kamtakkede gesimsudsmykning en understregning af stoltheden over den store bygning. De bærende fredningsværdier på den allerede fredede vandmølle omfatter alle udvendige og indvendige forhold. Omkring møllebygningen omfatter de møllebroen med stemmeværk og sluse, bagløbet til terrænspring, pionerbroen med stemmeværk, piller og rækværk, friløbet, mølledammen samt brolægningen på vejen ved og foran møllen og på gårdspladsen.

Krengerup Mølle, Assens Kommune

Det Særlige Bygningssyn har indstillet, at bygningsfredningen på Krengerup i Assens Kommune, bliver udvidet. Den eksisterende fredning omfatter: Krengerup hovedbygning (1772), avlsgården (1771), hvoraf vestfløjen er en agerumslade, hesteomgangen (ca. 1850) tilbygget vestlængen mod vest, de to fritliggende bygninger mod øst, hvoraf bygningen mod syd er en vandmølle (1838), samt gårdspladsen på Krengerup, inklusiv den gennemgående vej mod vest og dennes belægnings umiddelbart nord og syd for avlsgårdens porte. Fredet i 1918, udvidet i 2007.

Bygningssynet finder, at mølle-

*Bundsbæk Mølle med sit dobbelte vandhjul
Foto: Foto: Iben Granum Møller*

søen med stensætninger, herunder den markstenbelagte rampe til hestevask, det stensatte tilløb under landevejen, den stensatte underjordiske kanal under gårdspladsen, den stensatte sluse med stemmeværk, malerenden og fraløbskanalen med stensætninger ved Krengerup Mølle, har de kulturhistoriske værdier, der kan begrunde en udvidelse af fredningen af Krengerup.” Samtidig præciserer bygningssynet, at den eksisterende fredning også omfatter møllehjulet. En udvidelse af fredningen skal sikre, at Krengerup Mølle fortsat skal kunne opleves som en herregårdsmølle og således bidrage til oplevelsen af herregårdsmiljøet.

Krengerup Møllens placering som en af to panderter i tæt forbindelse med det store avlsanlæg fortæller om vandkraftens betydning for arbejdsgangene på det store gods. Hvor de fleste herregårdsmøller er placeret i afstand fra hovedbygning og avlsan-

læg og har fungeret som kornmøller for godsets gårde, er det helt specielt, at Krengerup Mølle er integreret i avlsanlægget. Det fortæller om tidens behov for hjælpefunktioner som f.eks. trækraft til kværne, tærskværk, hakkelsesmaskine og save. Krengerup Mølle er som panderter på den modsatte side af gårdspladsen bygget i to etager og fremhæver sig derfor i forhold til de store enetages avlsbygninger. Det stilfærdige facadeskema med den symmetriske opbygning udsiger ikke umiddelbart noget om industri. Kun hejsekvisten fortæller om brugen. Det viser hen til en tid, hvor der ikke var opstået normer for industribygninger, men en tid, hvor stoltheden over tekniken var fremherskende.

Møllebygningen og panderter har tidligere været hvidkalkede, hvorved relationen til hovedbygningen var fremtrædende.

De bærende fredningsværdier på

den allerede fredede vandmølle omfatter alle udvendige og indvendige forhold. I forbindelse med møllebygningen omfatter de møllesøen med stensætninger, herunder den markstenbelagte rampe til hestevask, det stensatte tilløb under landevejen, den stensatte underjordiske kanal under gårdspladsen, den stensatte sluse med stemmeværk, malerenden og fraløbskanalen med stensætninger.

Høring indtil 15. august 2011

Bemærkninger herom kan sendes til Kulturarvsstyrelsen. Bemærkningerne skal være modtaget se-

nest den 15. august 2011. Derefter vil Kulturarvsstyrelsen senest 3 måneder efter denne dato beslutte, om fredningen skal udvides. Indtil udvidelsessagen er afgjort, må ejerne ikke foretage bygningsarbejder eller lignende, som rækker ud over almindelig vedligeholdelse, medmindre de har fået tilladelse fra Kulturarvsstyrelsen.

Det anbefales, at der i dialog mellem ejer og vandløbsmyndighed udarbejdes en plejeplan for vandmøllen med omgivelser, herunder mølledam, friløb og bagløb, som fremhæver møllemiljøets arkitektoniske og kulturhistoriske værdier.”

Kilde : www.kuas.dk

Det rustikke og noget forfaldne vandhjul på Krengerup Mølle.

Foto: Susanne Jervelund

Krøjekransen på Grubbe Mølle

Af: Niels Erik Jervelund

Den hollandske vindmølle ved Grubbe Mølle er flyttet fra Nykøbing Sjælland og genopført her i 1892. Krøjeværk og vinger har været ændret flere gange. Oprindeligt var møllen med krøjesvans og vinger med hækværk og sejl, men blev genopført her med selvsvikker og selvkrøjer. I min tid har vindmøllen været med vindrose. Mølledriften ophørte i 1960 og det medførte at vindmøllen gik i forfald. En vinge brækkede i 1971 og hele den ene vingearm blev afmonteret. På grund af manglende pasning løb vindrosen løbsk og blev taget ned ca. 1974. Det blev senere bestemt, at vindmøllen skulle genmonteres med krøjesvans og lærredssejl på vingerne. Det holdt til stormen i 1999. Derefter blev det bestemt, at der skulle monteres vindrose igen. Der blev monteret nye vinger med selvsvikkende klapsejl og en helt ny vindrose. Så langt så godt.

Men der kom nogle mærkelige lyde når møllen krøjede. Det lød som om der blev slået med en stor hammer oppe i hatten. Vi var mange gange oppe i møllehatten, men kunne ikke se der var noget galt –

For at lette arbejdet blev der fremstillet dette apparat til at dreje hatten med.

Foto: Kirsten Jervelund

eller vi vidste ikke hvad vi skulle kigge efter.

Mange blev involveret i sagen og mange forskellige forslag blev diskuteret. Var det smørefedt, som vi brugte til krøjekransen som var for sejt? Eller var det tandhjulene mellem vindrose og bunkerhjul som ikke var konstrueret rigtigt? På et tidspunkt var et af tandhjulene gået

løs, og kunne det være det? Eller var det den jernaksel som bunkerhjulet sad på som var for klejn? Målinger viste at denne akse blev afbøjet med flere cm ved krøjning. Eller var det bunkerhjulets vinkel og form som var årsagen? Eller var det misforhold mellem hårdheden af stålet i det nye bunkerhjul og støbejernet i den gamle krøjekrans,

som gav anledning til koldsvejsning af kammene i krøjekransen? Det viste sig som afrevne metalspåner i tandkransen. Eller var skøjterne ikke på plads, så de var i risiko for at blokere under krøjningen? Mange forslag blev fremsat i en lang proces.

Efter samtale med andre møllefolk og lokale håndværkere målte vi tandafstanden på drejekransen. Der var 1 – 2 mm større afstand ved samlingerne. Krøjekransen er boltet fast i en underliggende trækrans af egetræ. Denne er samlet med jernbeslag ved hver samling, i de otte hjørner. Men der var ingen samlet spænding omkring egekransen eller om krøjekransen. Flere mente, at årsagen til mislydene ved krøjning kunne være at der dels var større mellemrum mellem krøjekransens tænder ved de mellemrum der var i krøjekransens samlinger. Dels kunne krøjekransen forrykke sig under krøjningen og det betød at boltene arbejdede sig løse. Vi havde måttet efterspænde både bolte i krøjekrans og skøjter flere gange årligt. Og det er ikke en optimal situation, idet en vindmølle med selvkrøjer arbejder hele tiden. Så vi var ret nervøse for pludseligt at stå med en havareret vindrose!

Løsningen skulle være at spænde krøjekransen sammen med et stykke fladjern, så de løse stykker ikke kan arbejde i forhold til hinanden.

Desværre er der ikke ret meget plads på krøjekransen til at placere et stykke fladjern, eller for den sags skyld en stålwire. Derfor blev det besluttet at forsøge at placere fladjernet på selve trækransen. Vi fik nu fremstillet nye jernstykker á 2 meters længde med plads til en 30 cm gevindstok ved hver samling.

For at kunne arbejde med monteringen var det nødvendigt at afrense krøjekransen. Det måtte ske i stille vejr, hvor møllen uden problemer kunne håndkrøjes. Men det var alligevel besværligt. For at lette arbejdet blev der fremstillet et apparat til at dreje hatten med. Det var en 1HK motor med snekegear, der fik den ned på 50 omdrejninger pr. minut. I krøjesystemets gearing var der plads til at koble vindrosen fra. Det gøres, der hvor håndsvinget til manuel krøjning sidder. Her blev monteret et cykelhjul og krøjningen af hatten skete let – men det tager alligevel sin tid.

Vi kunne derefter montere metalstykkerne på egekransen inde fra møllehatten. Da alle stykker var monteret kunne vi begynde at stramme boltene (gevindjernene) i samlingerne. Efter ½ års forløb kan vi stadig give møtrikkerne en lille smule når det passer ved åbningen i hatten ved vindrosen.

Men heldigvis er alle de voldsomme bumpelyde væk. Nu har vi blot knagelyde fra tørt træ. Men

der bliver lyttet meget opmærksomt når vindrosen arbejder. Lyder det rigtigt? Er det blot metallhjulenes indgreb i hinanden vi kan høre? Er der mislyde fra lejer der trænger til smørefedt? Er der knag og brag fra træværk og krøjekrans? Hvis vindrosen drejer hurtigt er det så fordi vindretningen skifter eller vindstyrke tiltager efter stille vejr – eller (skræk) er der noget galt, så vindrosen ikke har forbindelse til bunkerhulet og løber løbsk? Jo med en vindmølle med vindrose har man altid noget at holde øje med.

Tak til alle der har givet gode råd og tak til de hjælpende hænder.

Grubbe Mølle.

Foto: Susanne Jervelund.

Havnø Mølle

**PRESENNING FABRIK OG SEJLMAGERI
SKRIFT PÅ PRESENNINGER
EGET SKILTEVÆRKSTED**

a.g. poulsens eftf. i/s

GRØNTTORVET 290 · 2500 VALBY
TLF. 3630 0290 · FAX 3630 3010

Vi har 25 års erfaring i sejlmageri og har blandt andet leveret over 60 sejl til følgende møller:

Fuglevad · Havnø Mølle · Holbæk Stubmølle · Karlstrup Stubmølle
Kolby Kås · Lindau, Tyskland · Lumsås · Maderup · Nr. Jernløse
Peine, Tyskland · Sillerup · Trente Mølle · Vennebjerg · Øster Klit
Stokmølle · Pibe Stubmølle · Ulsted mølle m. fl.

Så kom vingearmene op inden mølledagen

Af: Jens Lyhne/Per Gliese

Allerede fra morgenstunden lørdag den 21. maj 2011, havde vi fået besøg af en meget robust og driftsikker dame ved navn Bertha. Hun har mange kræfter, og hun er såmænd noget så usekset som en kæmpekran, der kan løfte 3,5 ton helt op til 60 meters højde. Denne lørdag blev der nu kun brug for en lille del af de mange kræfter, da de to vingearme på Herlufille Mølle kom på plads.

Vingearmene er 16 meter lange, på midten 21 x 31 cm i tværsnit og i enderne 10 x 13 cm.

Hele operationen blev ledet med sikker og kyndig hånd af møllebygger Jørn Nilsson fra Løve. Næste skridt bliver montering af jalousier på armene. Så er vi kommet endnu et stort stykke videre mod endemålet, det arbejdende møllemuseum.

Hele dagen var vi begunstiget af høj sol og svag vind. De næsten 50 tilskuere kvitterede for det flotte arbejde med en spontan klapsalve.

To af møllelaugets fingernemme medlemmer har været i mesterlære hos Jørn Nilsson. De har lagt ca. 1100 timer i fremstillingen af vingearmene.

Herudover har Leif Jensen puklet som en hest med ”det indre maskineri”, der jo, som en hver mølleentusiast ved, skal laves med en præcision, der leder tanken hen på et urværk.

Mølledagen

Vores pensionerede tømrermester Leif Jensen, havde sat sig det mål, at jalousierne skulle nå at komme op inden mølledagen løb af stabelen den 19. juni. Men det kan jo være lidt svært at nå det hele når man kun har to arme og to ben. I dagene op til mølledagen, fik Leif Jensen dog mobiliseret hjælp til opsætningen af bl.a. møllelaugets kasserer Edel Larsen, Peter Castberg og endnu en frivillig pensioneret tømmermester.

*Luftfoto af vingehejset på Herlufille Mølle. Første vinge er på vej.
Foto: Leif Jensen*

*Leif Jensen modtager første vinge, mens møllebygger Jørn Nielsson ser til.
Foto: Per Gliese*

Lørdag morgen kl. 07.00 gik Leif i gang, og uden for mange pauser, grundet regnbyger i løbet af dagen, så var hækværket og alle jalousierne monteret lørdag aften kl. 19.00.

Møllebygger Jørn Nielsson havde

lovet at komme forbi sidst på dagen og ”godkendte” resultatet med ros. Herefter blev der holdt en velfortjent afslutning på dagen med et godt glas rødvin i haven, foran møllen, med sine komplette møllevinger. Vindrosen blev også løsnet og

sat i gang for første gang i mange år.

Dagen efter var det mølledag og nu følte vi virkelig, at der var noget at vise frem. De nye møllevinger blev da også det store trækplaster på mølledagen, hvor vi havde omkring 150 besøgende i løbet af dagen. Mange lokale folk mødte op for at se de færdige vinger, men også hollandske møllefolk kom forbi, både på selve dagen og om lørdagen.

For den nu 91-årige møller Helge Larsen var synet af de færdige møllevinger, en glæde som nok dårligt kan beskrives med ord, men hans første kommentar var - at så flot har møllen aldrig set ud i min tid - så det vidner om en stor tilfredshed hos den gamle møller.

Mølledagen gav også en ekstra gevinst til det fortsatte arbejde med møllen, idet en repræsentant fra den lokale Lions Club kom forbi med en kontant hilsen til møllelauget, i form af en check på 5.000 kr.

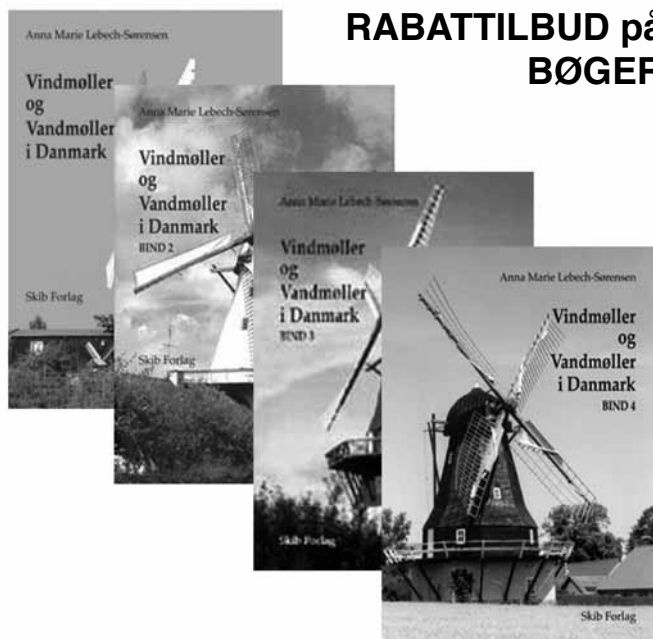
Der mangler stadig nogle små justeringer af persenen, før vingerne får lov at dreje, og herefter skal kværnen gøres klar, så vi forhåbentlig kan male korn på mølledagen i 2012.

Mølledagen bød på besøg af hollandske møllefolk. Her er det Anja de Brouwer (i midten) som nogle af bladets læsere sikkert husker fra Hollandsturen i 2010.
Foto: Per Gliese

*Herlufille Mølle ses her med færdigmonterede vinger.
Et syn som vi i møllelauget godt kan være stolte af.
Foto: Per Gliese*

**RABATTILBUD på
BØGER**

Vindmøller og Vandmøller i Danmark
www.skibforlag.dk
eller ring 62 26 33 58

Lindelse Mølle 1828

Linoliemaling fra Phoenix Paint på Langeland

Phoenix Paint er en nystartet farve- og lakfabrik, som producerer linoliemaling til alle typer træværk.

Linoliemaling fra Phoenix Paint har en lang række gode egenskaber:

- Høj dækevne – giver fuld dækning i første strøg.
- Nem at påføre – kan trækkes langt og løber ikke.
- Gode tørringsegenskaber – tørrer i løbet af 1 døgn ved 20 °C.
- Fremstilles som standard program i 10 udvalgte farver, der omfatter de farver, som har været anvendt i gennem tiderne over hele landet til vore gamle huse, møller og gårde.
- Farverne er: Hvid – grå umbra – okker – rød okker – svensk rød – dodenkopf – brun umbra – almueblå – almuegrøn – sort.
- Linoliemalingerne er fri for opløsningsmidler og leveres klar til påføring.
- Til store arealer, hvor man ønsker at påføre ved sprøjtning, leveres i en sprøjte kvalitet.

Produktprogrammet omfatter:

- Linoliegrunder
- Linoliemaling - indendørs
- Linoliemaling – udendørs
- Jernmønjemaling
- Blymønjemaling

Malingen leveres direkte fra fabrikken til dig som forbruger, altså ingen fordyrende mellemlid.

Bestilling kan ske til:

Phoenix Paint - Mjölbyvej 7 - 5900 Rudkøbing

Telefon: 6251 2828 - Mail: info@phoenix-paint.dk - www.phoenix-paint.dk

Hvis man selv vil hente malingen, så kan dette ske enten på fabrikken eller på

Lindelse Mølle - Møllebanken 1 - Lindelse - 5900 Rudkøbing

www.lindelse-molle.dk

Den tapre møller

Af Claus Schou

I sidste halvdel af 1800-tallet blev fire nor på det sydlige Langeland inddæmmet. Den sidste inddæmning var af Henninge Nor så sent som 1913. Men allerede i 1826 var området lige syd for Rudkøbing kaldet Vejlen blevet inddæmmet. Man kan læse i bogen "Svendborg Amt beskrevet 1837": "På Langeland ved hovedgården Fårevejle findes 8 dæmninger, opført tid efter anden for at beskytte gård og mark mod oversvømmelse. Den nuværende ejer, Hr. Cossel, har selv opført nogle af disse diger og forbedret de øvrige. Deres længde varierer mellem 150 og 900 alen, bredden mellem 6 og 24 alen og højden mellem 1 og 5 alen. De fleste er opført af jord og ler og udvendigt beskyttet med en stenvold. Dog er en af dem, nemlig den længste og for 3 år siden opført af sand og grus, oven på dækket med ler og uden stenvold.

Foranlediget ved den omstændighed, at Fårevejle var tilfaldet staten, lod Det Kongelige Rentekammer i året 1826 opføre en dæmning for enden af den såkaldte Vejle eller Sponget, en bugt tæt uden for Rudkøbing mellem byen og Fårevejle, og hvor begge har tilstød. Dæmningen som er 300 alen lang og 10 alen bred samt 4 eller 5 alen høj, skal have kostet lidt over 1000 rbd., i hvilket udlæg de tilstødende grundejere i Rudkøbing kun deltog med 1/3 del, da et forhen mislykket forsøg med Vejle's afdæmning havde afskrækket dem fra videre deltagelse i foretagendet. Men derfor har de heller ikke nogen part i det vundne terræn, som ene tilfalder Fårevejle, og må nøjes med den beskyttelse, deres enge og agre nyder ved dæmningen. Vejlen er endnu ikke ganske tør, men begynder dog at gro sammen, dog vil der vist hengå et par menneskealdrer, inden dette fuldkommen opnås."

I forbindelse med stormfloden 13.

Rudkøbing Bymølle omkring år 1900. Måske er det møller Hansen der står på vejen?

Per Glieses postkortsamling

november 1873 blev også Vejlen oversvømmet.

Der er flere beretninger om mennesker, der under oversvømmelsen gjorde en tapprer indsats for at redde deres medmennesker eller disses bohaver. Møller Hansen på Bymøllen i Rudkøbing reddede to gamle mennesker, da deres hus var ved at blive oversvømmet, efter at diget for Vejlen var blevet gennembrudt. Han bar dem en efter en gennem

vandmasserne til et højereliggende sted. I Magleby kommune ydede Hans Mikkelsen fra Søndebro en stor indsats. Der er selvfølgelig også eksempler på det modsatte: folk som ikke ville give huslyd til de hjemløse eller plads til disses dyr og ejendele. Men sådan er det nok altid i den slags situationer: menneskers sande indhold kommer for en dag - fårene skilles fra bukkene, som man siger.

Nye vinger på Agersø Mølle

*Agersø Mølle i sine velmagtsdage ca. 1900-1905. I dag (2011) ser møllen sådan ud igen.
Per Glieses postkortsamling*

*Af: Marianne Malmqvist Carlsen
Agersø Møllelaug og Museumsfor-
ening*

Dansk Mølledag 2011 var en glædens dag på Agersø Mølle. De nye vinger på møllen skinnede smukt hvide og formanden for Agersø Møllelaug bød velkommen præcis kl. 12.00. Borgmester Lis Tribler og Udvalgsformand for ”Kultur og Fritid” Ebbe Ahlgren fra Slagelse kommune holdt taler og derefter dansede Sct. Jørgens Folkedansere fra Næstved.

Vi havde en festlig auktion over sponsorerede gaver og til slut lidt lege for børn og barnlige sjæle. Der var ca. 140 personer forbi møllen. Møllelauget bød på vin og snacks i dagens anledning og der blev købt en del kaffe m.m.

Dagen startede jo, som de fleste andre steder med regn og rusk og vi løb rundt hele formiddagen med regnjakker og paraplyer og kæmpede med at få pavillonen op for at undgå, at blæsten skulle rive den i

*Så blev de nye møllevinger klar til montering. Arbejdet udføres af møllebygger Jørn Nielsson og hans medhjælper.
Foto: Leif Jensen*

stykker. Så blev der pludselig vindstille, men 2 minutter før vi skulle i gang med talerne og borgmesteren skulle klippe snoren, et silkebånd holdt af to af møllelaugets bestyrelsesmedlemmer, brød solen igennem skyerne og vinden blæste, som den skulle. Der var nu lige ved at blive lidt for meget fart på, men møllersvendene var helt klare til at tæmme vingerne med det samme.

Det var en dejlig oplevelse at se vingerne køre igen og alle var glade og overvældede. Så sang vi vores egen møllesang skrevet i 2006 til en møllefest, vi holdt i anledning af, at vi havde udnævnt Agnar Moltke til æresmedlem.

Noget anderledes var stemningen på mølledagen i 2008. Det var den dag, vi mistede vores gamle vinger. Den dag havde vi også planlagt en masse sjove ting, men lige da vi var startet, kom der et vindstød af særlig ondsindet karakter, hvilket efterfølgende blev bekræftet af Alm. Brands taksator. Det gjorde, at den ene vinge knækkede og faldt ned på omgangen hængende i den ene sejlsnor. Men en frisk møllersvend fik tøjret vingen, så den ikke kunne falde længere og ingen kom til skade. Der var ikke tale om, at

vingen faldt ned på jorden eller, at nogen var ved at få den i hovedet, som visse aviser vist har skrevet. Men det var dramatisk nok endda og vi er meget taknemmelige for, at der ikke var nogen, der kom noget til og at vi slap med et hul i omgangen, lidt skader på spånerne og på hovedakselen.

Dybt rystede ved tanken om, hvad der kunne være sket valgte vi alligevel at fortsætte møllefesten. Nu med afspærringer foran møllen, men det var ikke ligefrem festligt. Da kranbilen og møllebygger Jørn Nilsson nåede frem og vingerne blev taget ned viste det sig, at de var pilrådne indeni. Der har været mange forskellige teorier om, hvordan det kunne ske, at vinger, der kun havde hængt der i 15 år allerede kunne være rådnet op. Men det er nærmest umuligt at afgøre. Det er blevet skrevet blandt andet i ”Møllen” at vi mener, at douglas gran ikke er lige så godt, som lærketræ. Men det er der ikke belæg for at hævde. Møllefolk, som ved mere om det end vi, mener, at douglas gran er fuldt så godt. Vi har dog valgt at få bygget de nye vinger i lærk, som de altid tidligere har været på Agersø Mølle og så håber vi, at de vil holde længe.

*Borgmester Lis Tribler klipper snoren foran Agersø Mølle på mølledagen, hvor de nye vinger blev sat i gang igen.
Foto: Søren Wille*

*Mølledagen 2011 er i gang på Agersø, og møllen er igen funktionsdygtig med intakte vinger.
Foto: Søren Wille*

Det var en fornøjelse at se vingerne komme på. Vores dygtige møllerbygger, Jørn Nilsson, styrede slagets gang med stor præcision. Hans lærling sugede til sig og arbejdede med megen ihærdighed. Desuden var Leif Jensen fra Herlufille Mølle kommet for at gi' en hånd med, så alt gik virkelig som smurt. Og vi er meget glade for den måde, det hele blev håndteret på af alle.

Agersø Mølle er en hollandsk mølle, bygget i 1892 af Carl Carlsen,

der også opførte et bageri på grunden. Karen Carlsen, hans hustru, var særlig glad for at bage og det var, ifølge hendes børnebørn Palle, Lilly og Børge Carlsen, som alle var til stede på mølledagen, hende der startede det hele. Møllen har malet korn til mel eller grut lige til 1959. Den har altid været øens vartegn og er p.t. den eneste kulturelle seværdighed på Agersø.

Der er i øvrigt en ting, der ærgrer os lidt. Det er, at vi ikke kan finde frem til, hvem der var møllebygger

på møllen i 1892. Så hvis nogen kan give os et praj om, hvordan vi finder frem til det hører vi gerne fra jer på tlf: 5819 8107.

Sponsorer til vingerne var følgende.: Slagelse Kommune, Realdania og Augustinus Fonden.

RINGSTED MUSEUM OG VINDMØLLE

Ringsted Museum er et statsanerkendt kulturhistorisk Museum for Ringsted Kommune og drives sammen med byens smukt restaurerede vindmølle fra 1814.

Museet byder på:

- * LANDSTADEN RINGSTED: Landskab - Mennesker - Erhverv gennem 150 år.
- * DET DANSKE GULD - en udstilling om korn og mølleri.
- * OMVISNING I MØLLEN ved møller Morten Sørensen.
- * SÆRLIGE ARRANGEMENTER OG UDSILLINGER i skoleferier.
- * Åbningstid: Tirsdag-torsdag samt søndag kl. 11-16.
Januar samt enkelte helligdage lukket.
- * Omvisning kan bestilles (min. 10 pers.)

Køgevej 41 · Tlf. 5762 6900

Møller Morten Sørensen: Tlf. 5761 8521 · Mobil 2022 5191

Fra Møllelaugene

Uheld på Skamstrup Mølle

Af: Gitte Husballe

14.06.11. Kl. 03.15 nat. Så var den gal igen. Møllen lød mærkeligt. Et aktivt medlem kom hjem og kunne høre at der var noget galt, og ringede til mig. Da jeg åbnede havedøren (1 km væk) kunne jeg høre det ret store periodiske drøn fra krøjeværket. Ud af fjerene og op på møllen. Samme problem som for 2 år siden. Krøjeværket forsøgte ihærdigt at flytte hatten, men et eller andet forhindrede det. Flere tandhjul kammede over, og rystede hele hatten. Det lykkedes Hans at få en jernstang ind i hjulene, så vindrosen stoppede. Sidste gang var det bunkerhjulet der kammede over. Denne gang er det de to hjul lige uden for hatten. To tandhjul er ødelagt. Vingerne står i næsten bagvind. Der skal gøres noget i formiddag.

Kl. 9.00 har lige talt med nogle møllebanditter som kommer i løbet af ½ time.

Kl. 13.00 hjemme igen fra møllen. Et hold af aktive medlemmer har

Møllevingen på Skamstrup Mølle klodset op for resten af sommeren.
Foto: Gitte Husballe

lige gennemgået skader og mulige årsager. Et tandhjul er smadret. Vi fandt 5 af tænderne i græsset. De tyder på at der i forvejen har været alvorlige brud skader. På et andet tandhjul er flere tænder knækket af. Vi tror at årsagen er at en af de jernsko som hatten hviler på møllekroppen på, er slidt ned til det halve, og giver meget større friktion end normalt. Vindrosen har været stærk nok, men tandhjulene kunne ikke holde. Vi har valgt at sætte vingerne i kors, og klodse nederste vinge op med paller og fliser, samt binde hatten med vingeaksel fast til møllekroppen med flere gjorde. Så bør hatten ikke kunne vippe af i bagvind. Vingerne står i syd syd-øst. Det er ikke den værste retning pt. Det kommer dog nok til, at være en god del af sæsonen før vi kører igen. Krøjeværket skal skilles ad, hjulene produceres, og udskiftes. Hatten skal løftes, f.eks. med en donkraft, så to sko kan skiftes.

På Dansk Mølledag fik vi tid til, at kigge det hele nærmere efter. Det viser sig at skoen ligger så hård at den har slidt et mindre spor på selve tandkransen. Det er den midterste sko at de 3 der er under vingerne. Hvorfor kun den midterste. Noget har givet sig i hatten, så vægten fordeles skævt. Det skal vi så også have styr på. Tilsagn om hjælp fra de aktive medlemmer strømmer ind. Dejligt, men jeg tror stadig at vi kommer til, at ligge stille en rum tid. øv!

Møllenoter

Restaureringsarbejdet på Ørnbjerg Mølle er i gang

Ørnbjerg Mølle ligger i Mols Bjerge Nationalpark omgivet af skov. Den får vand fra Ulstrup å, og er en af de få bevarede vandmøller på Djursland. Møllen ejes af staten (2009) og fungerer i dag som museums-mølle. Mens selve møllehuset er i god stand, bl.a. efter en restaurering i 1970 for private midler, er maski-

neriet i dårlig stand: ”Møllehjulet, og akslen skal fornyes og selve mølleværket skal renoveres,” fortæller formanden for Ørnbjerg Møllelaug, Birgit Wøhlk til Lokalavisen.dk. Thomas Petersen fra møllebyggerfirmaet John Jensen Aps, fortæller at gravhjulet nu har fået monteret nye kamme. Gravhjulet er af jern så det tog lidt tid at få kammene monteret. Kværnen skal flyttes og halvdelen af gulvet udskiftes, inden kværnen igen sættes tilbage og efterfølgende rettes op. To lokale tømrere, Lars Åby og Børge Jakobsen, arbejder sammen med møllebyggerne fra Vig, om at udføre den komplicerede restaurering.

”Vi har fået vores godkendelse fra Kulturarvsstyrelsen, så nu er projektet godt i gang,” siger Birgit Wøhlk fra møllelauget, og glæder sig til vandmøllen igen kan male for de besøgende.

Kilde: Lokalavisen. dk/ Møllebygger
Thomas Petersen

De nye kamme i gravhjulet på Ørnbjerg vandmølle.

Foto: Thomas Petersen

Kanehøj Mølle fik sin nye vinge på

Onsdag aften før den landsdækkende mølledag, var der stor og synlig aktivitet på Kanehøj Mølle, der ligger mellem Skælskør og Eggeslevmagle på Kanehøjvej ved den tidligere brødfabrik. Vognmand Poul Erik Johansen havde nemlig tid til at komme med sin lastbil med den lange kranarm, der kunne bringe den tonstunge møllevinge op til navet. Sammen med Daniel

Skovgaard fra møllebyggerfirmaet John Jensen Aps, arbejdede de i solens sidste stråler med at lirke den lange og tunge vinge på plads gennem akselhovedet. Stille og roligt flyttede de på stropperne, firede lidt på spillene, og ganske langsomt flyttede møllevingen sig på plads, så den kunne kiles fast. De efterfølgende dage blev vingens hækværk banket ind, så vinden har noget at få fat i, så Kanehøj Mølle igen kan male mel og tage sig ud som vartegn for både egnen, og den epoke, hvor mange mennesker spiste brød fra Kanehøj.

Mølledagen på Kanehøj Mølle 2011

Møllen havde åbent hus på årets mølledag, hvor 200 gæster så møllen male mel. På pladsen udenfor var der også pilefletning, haveplanter og forskellige aktiviteter for børn, der kunne male mel på håndmøller og bage kager over bål. Under mølledagen kom Else Andersen fra Sydbank i Skælskør forbi med en stor check. Ikke blot var checken en af de store fotogene af slagsen. Beløbet på 50.000 kroner faldt på et tørt sted på dagen, mens det regnede udenfor. Udgiften til den nye møllevinge er også blevet godt afhjulpel af Realdania, der har givet et meget stort beløb

for at den gamle hollandske mølle igen kan male mel.

Kilde:
www.dinby.dk/Korsør den. 20. juni 2011

Nørholm Vandmølle stopper uden vand

Nørholm Vandmølle har brug for vand, hvis de store hjul skal snurre som i gamle dage. Der er for lidt vand ved møllen til, at den selv kan køre, hvorfor den kører ved hjælp af en elmotor, men godsejer Karl K. Nielsen, Nørholm, har søgt Varde Kommune om en dispensation, så en dæmning kan åbnes i de tre sommermåneder og give adgang for vandet til møllen. Kommunens svar er et klart nej, da en dispensation vil gå imod hele ideen i snæbelprojektet - nemlig total fri adgang i Varde Åsystem for snæbelen. Kommunen har peget på en anden løsning, men den kan Karl K. Nielsen ikke bruge, da den dels ikke kan realiseres i år, og dels koster op mod halvanden million kroner. - Hvis vi ikke får vand til vandmøllen, kan vi ikke forvente, at møllelaugets medlemmer vil bruge mere tid på møllen, og så går mølleprojektet mod sin sikre død, siger Karl K. Nielsen.

Kilde:
Jydske Vestkysten Varde 22. 06. 2011

Ved genindvielsen af den nyrestaurerede Havnø Mølle den 2. september 2001, ses her til højre møller Bent Jensen fra Nr. Tranders og den dengang 9 årige Martin Ingvarsen, hive persen og starte møllen.
Foto: Lise Andersen

Havnø Mølle fejrer 10-års jubilæum

Ved den nationale mølledag i 2001 blev den dengang nyrestaurerede Havnø Mølle, 3 kilometer øst for Hadsund, for første gang i 75 år sat i gang, og der blev hældt korn i kværnen. Dermed var møllen efter 7 års restaureringsarbejder åbnet som arbejdende museums mølle. Ved mølledagen den 19. juni 2011 kan vi så-

Bundsæk Mølle

Skjern Vindmølle

På Bundsæk Mølle kan du nyde hjemmebagt kringle i de hyggelige møllestuer, hilse på møllelauget, se udstillinger og husflidsdemonstrationer. Mange aktiviteter for store og små året rundt. Både Bundsæk Mølle og Skjern Vindmølle er åbne på Dansk Mølledag. Læs mere, se åbningstider og download møllehistorie som mp3 fil på:
www.levendehistorie.dk

 RINGKØBING-SKJERN
MUSEUM
levendehistorie.dk

ledes fejre møllens 10 års jubilæum som museum. I dagens anledning arrangeres en lidt større fest end vi plejer, og der vil være gratis adgang for alle, fortæller Pia K. Eriksen, formand for Havnø Møllens Venner: - Under restaureringen blev der solgt ”mølleaktier” til støtte for projektet, og dengang sagde vi, at det var verdens sikreste aktier, for de gav garanteret aldrig noget udbytte. Det gør de så nu alligevel. Var du en af dem, der købte mølleaktier, så find den frem af kommodeskuffen og tag den med på møllen. Den giver ret til gratis kaffe og kage af møllens eget mel for 2 personer!

Havnø Møllelaug maler mel, hvis der er vind til det, og de viser møllen frem for publikum. Hedegaard Agro i Skelund har i alle 10 år været Havnø Møllens trofaste kornsponsor. Havnø Møllens Venner vil som altid forsøge at skaffe midler til møllens fortsatte vedligeholdelse ved at sælge kaffe med kage og egnsretten suppe med bredboller, som fremstilles af Hanne Eskildsen i Veddum.

- Et par møllevinger holder typisk 17-20 år og vores er nu 11 år. Havnø Møllens Venner er derfor allerede nu gået i gang med at samle penge ind til de nye vinger, som vi ved skal betales en dag. Du kan støtte ved at købe møllesouvenirs eller ved at melde dig ind i foreningen Havnø Møllens Venner. Det koster kun en hundred’las for en hel husstand, fortsætter Pia K. Eriksen. - Vi sælger desuden den dejlige Havnø Møllebrød, muleposer, krus med billede af møllen osv. Bagermester Steen K. Pedersen, Als, tager natten til hjælp, og bager masser af dejlige brød af møllens eget mel, som vil kunne købes på mølledagen. Har du selv mod på at bage, så garanterer vi, at der kan købes mel. Allerede ved generalforsamlingen i marts fik Havnø Mølle sin første fødselsdagsgave, nemlig en hjemmeside som foreningsmedlem Jørgen Klostergård har lavet på <http://www.havnoe-moelle.dk>. På selve jubilæumsdagen vil Niels Binderup fra Duo Ajstrup præsentere sin gave: en ny sang til møllen, som

han selv har skrevet og komponeret.

Møllen er åben fra 10 til 16, og dagen bød på et alsidigt program. Dagen blev indledt med et par hidsige byger, men det afskrækkede ikke de ca. 300 mennesker, der kom på besøg på Havnø Mølle ved den 17. danske mølledag. Desværre var der for lidt vind til at vi kunne male mel, men så snart vejret ændrer sig, vil vi male de 250 kg hvede og 50 kg spelt, vi havde forberedt, så vi får noget at sælge af. Vi fik megen medieopmærksomhed - radioudsendelse med Lars Rhode om morgenen og en fin plads i TV Nords nyhedsudsendelse om aftenen. Det er vi naturligvis taknemmelige for.

Tidligere borgmester Karl Christensen åbnede dagen med en tale og Borgmester H.C. Maarup fortsatte og fremhævede møllen som et aktiv for kommunen. Der var også rosende ord til møllelaug og møllevenner. Derefter var der underholdning af forskellig art. Duo Ajstrup spillede og sang. De indledte med møllebygger John Jensens ”I en mølle var der liv i gamle dage” og derefter fremførte de en ny sang til Havnø Mølle. Møllelauget malede mel, mens Havnø Møllens venner solgte suppe, kaffe og hjemmebag, desuden var mølle og boder godt besøgt af de mange gæster.

*Kilde:
pressemeddelelse m.v. fra Havnø Mølle.*

*Møllebakken i Havnø hvor møllen nu har malet korn i 10 år.
Foto: Per Gliese*

Dansk Møllerforenings formand Jens Søndergaard, fylder 80 år den 31. august 2011

Jens Søndergaard er født i 1931, og blev pensioneret i 1998. Imellem et langt arbejdsliv med uddannelser som bygningskonstruktør og arkitekt i rygsækken, blev der også tid til en stor interesse for møller. Først med at konstruere de mange flotte modelmøller som blev opstillet i haven i Borup, samt utallige ture for at registrere og fotografere møller i både ind- og udland, blev der også tid til.

Omkring 1989 meldte Jens Søndergaard sig ind i Dansk Møllerforening, hvor han nu har fungeret som formand siden 2005.

Foruden hvervet som formand i Dansk Møllerforenings bestyrelse, er Jens Søndergaard også med i gruppen omkring Dansk Mølle-dag. Sideløbende med disse poster spøger møllerne også i hverdagen hjemme på Knudsvej i Lille Skensved, hvor Jens Søndergaard bor sammen med Inge i dag. Her bliver computeren flittigt brugt til de mange registreringer af vore danske vand- og vindmøller, både de forsvundne og de eksisterende. Ture ud i det danske land bliver tilrettelagt så registreringerne er helt ”up to date” med de faktiske forhold på møllestederne rundt om i landet. Omkring 100 hæfter er det efterhånd-

den blevet til gennem årene, siden Jens Søndergaard gik på pension og startede dette store projekt. Vi må håbe at alle disse værdifulde oplysninger en dag kan blive udgivet som et samlet værk til glæde og brug, for alle med interesse i historiske møller i Danmark.

Dansk Møllerforenings øvrige bestyrelse samt "Møllens" redaktion, ønsker dig et stort tillykke med dagen.

Ole Petersen - Bagenbjerg Mølle, Langeland, fyldte 75 år den 23. maj 2011

Ole er en mand med et stilfærdigt ydre, men er samtidigt en særdeles energisk, iderig og arbejdsom mand.

Han erhvervede Bagenbjerg Mølle i 1983, som på dette tidspunkt var meget forfalden, men ved flid og vedholdende indsats er det lykkedes at få møllen istandsat med ny hat, vinger og yderbeklædning.

Ole har med hjælp fra Bodil og flittige medlemmer af deres møllelaug selv fremstillet hatten som kom på plads i 2009, også vingerne har Ole og Bodil selv fremstillet, et imponerende arbejde, som kom på plads i 2010.

Ole er hele tiden et skridt foran i tanken før arbejdet udføres og har en stor passion for mekanik. Hvad enten det er ting i træ eller metal, fremstiller han det selv på sit veludstyrede værksted. Fremover er det den indvendige restaurering der står for, og med den viden og indsigt i mange arbejdsopgaver som Ole og Bodil har, skal det nok lykkes at få

hele møllen færdigrestaureret.

Bagenbjerg Mølle er blevet fejret ved opsætning af møllehat, montering af vinger og møllens 150 års jubilæum. Nu er det Ole's tur til at blive fejret. Det skete ved en fødselsdagsfest den 2. juli med indbudte gæster.

Vi på "Møllen" ønsker stort til lykke og held og lykke med arbejdet fremover.

Redaktionen

Bagenbjerg Mølle.

Foto: Susanne Jervelund

Borbjerg Mølle Kro - mellem Hjerl Hede og Holstebro

- ★ Restaurant - Bar - Gårdhave
- ★ Selskabslokaler op til 200 personer
- ★ Konferencerum/mødelokaler (AV-udstyr)
- ★ Egen 9-hullers golfbane - Petanque
- ★ Have med udendørs servering
- ★ 23 dobbeltværelser - Gæstehus
- ★ Sauna - Billard - Bordtennis - Dart
- ★ Robåde - Kanoer - Vandcykler
- ★ Mulighed for fiskeri - Legeplads
- ★ **Mølle museum**
- ★ BOMA (afrikansk pælehus)
- ★ Vandrestier
- ★ Dyrefold med lamaer, heste, geder, æsler og gæs

Borbjerg Møllevej 3 · Borbjerg · 7500 Holstebro
Tlf. 9746 1010 · Fax 9746 1646
Internet: www.borbjergmill.dk · info@borbjergmill.dk

- også det rigtige sted til familie- og firmafester, kurser, møder og weekend-ophold.

Fa. Karl D Petersen
håndværk gennem 180 år

Restaurering af Dybbøl Mølle
2009 - ved Karl D Petersen

Familie virksomhed gennem 180 år - vi hjælper med din restaurering

Fa. Karl D. Petersen Aps er en familievirksomhed som har eksisteret i mere end 180 år. Firmaet spænder over 6 generationer.

Fa Karl D. Petersen har i alle årene udført restaurering-sopgaver på bevaringsværdige bygninger og møller for private, amt, kommune og stat.

Referencer inden for de sidste 3 år: Dybbøl mølle i Sønderborg, restaurering af svikstilling, møllehat og vinger. Nybøl mølle, vinger og ny svikstilling. Slotsmøllen i Sønderborg, ny svikstilling og tandkrans. KDP forestår også den løbende vedligeholdelse af møllen. KDP har udviklet

et centralsmørrings system samt en beredskabsplan i forbindelse med brand.

Vi hjælper gerne med at udarbejde materiale til ansøgning af midler til en eventuel restaurering af din mølle.

Desuden vil vi gerne uforpligtende fremvise nogle udvalgte projekter hvor vi har udført noget af det håndværk som er vigtigt når der udføres restaureringsarbejde på gamle møller. Kontakt os og aftal et tidspunkt for en fremvisning.

Dansk Møllerforening · Kirsten Jervelund · Grubbemøllegdyden 2 · 5600 Faaborg

